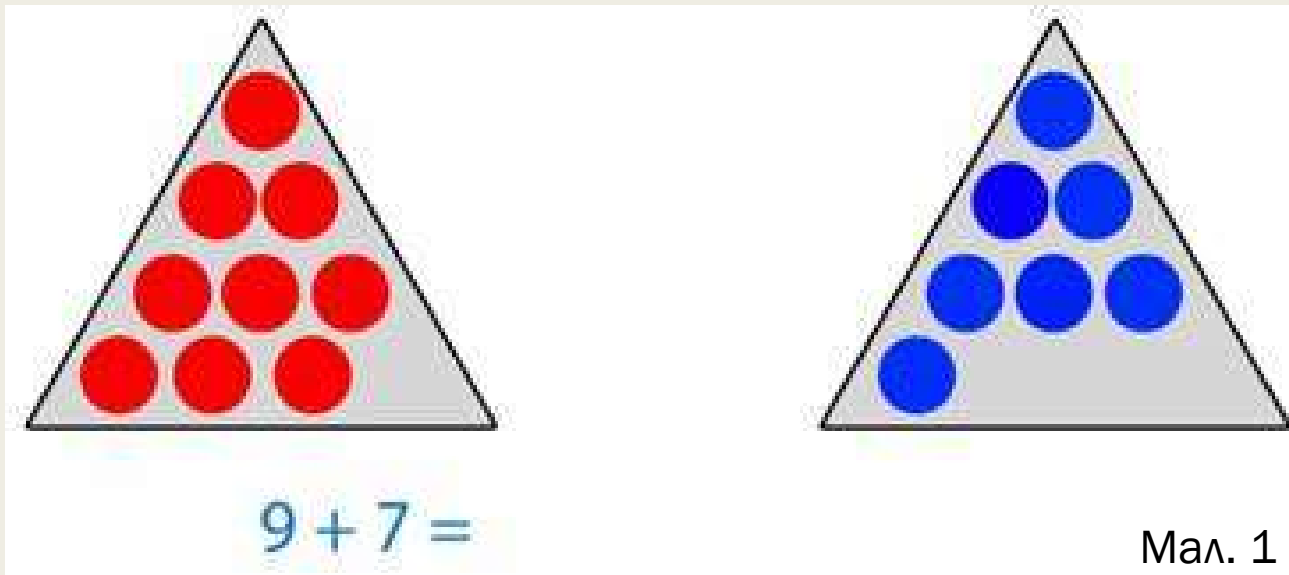

**Навучанне складанню і
адніманню лікаў з
пераходам праз дзясяткі**

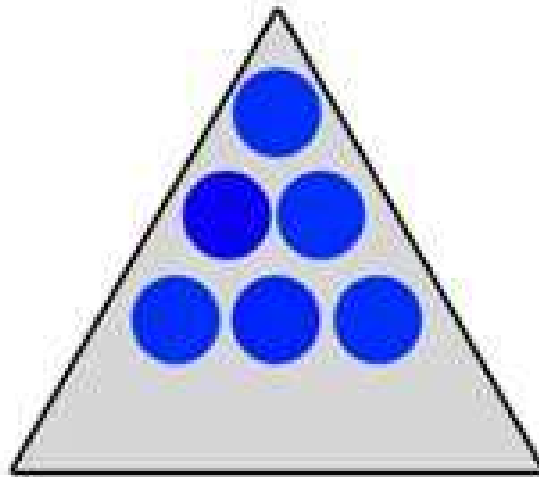
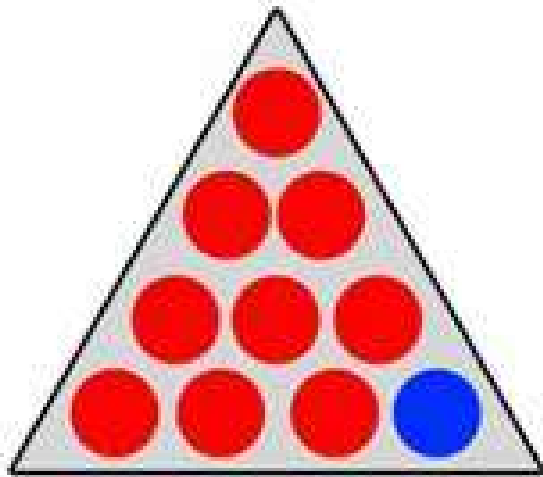
Складанне адзначных лікаў з пераходам праз дзесятак

Каб скласці адзначныя лікі з пераходам праз дзесятак, неабходна да дзесяці дадаць адно з складнікаў, а затым дадаць астатнія адзінкі. З дапамогай графічнай мадэлі можна растлумачыць складанне адзначных лікаў з пераходам праз дзесятак

Якім спосабам можна скласці 9 і 7? (Мал. 1)

На графічнай мадэлі відаць, што першы складнік 9 трэба дапоўніць да 10. Для гэтага разаб'ем другі складнік на дзве часткі, адна з якіх роўная ліку 1, таму што $9 + 1 = 10$, значыць $9 + 7 = 1 + 6$. (мал. 2)

$$9 + 7 = (9 + 1) + 6 = 10 + 6 = 16$$

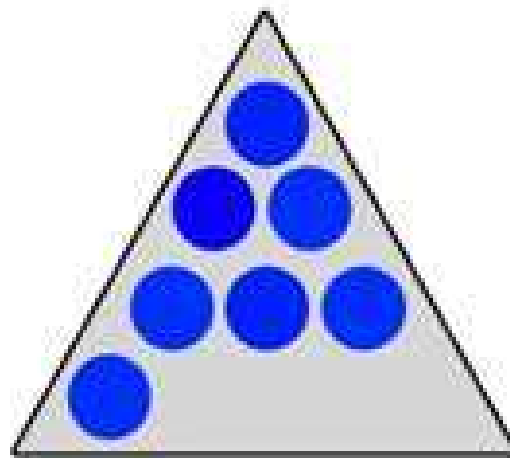
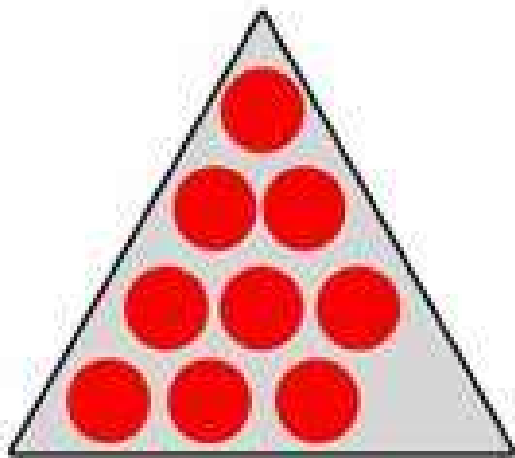
$$\begin{array}{c} \wedge \\ 1 + 6 \end{array}$$

Выканаем складанне па частках:

$$9 + 7 = (9 + 1) + 6 = 10 + 6 = 16$$

$$\text{Адказ: } 9 + 7 = 16$$

Можна скласці гэтыя лікі па-іншаму.
(Мал. 3)

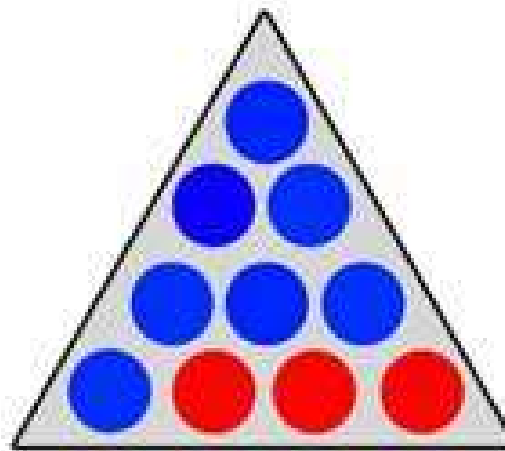
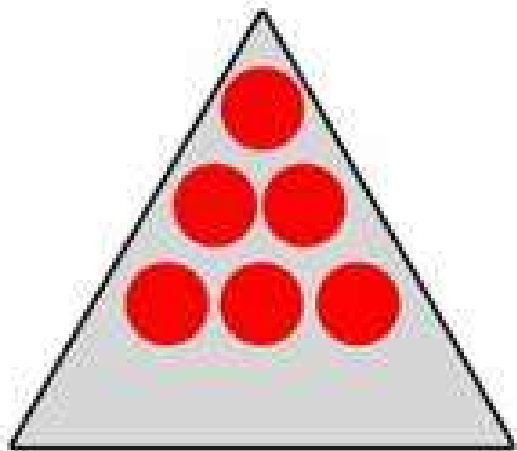
$$7 + 9 =$$
$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 3 + 6 \end{array}$$

Мал. 3

Другі складнік 7 можна дапоўніць да 10.

Для гэтага першы складнік разаб'ем на дзве часткі, адна з якіх роўная ліку 3.

Такім чынам, $9 = 3 + 6$.

$$7 + 9 = (7 + 3) + 6 = 10 + 6 = 16$$

$$\begin{array}{c} \wedge \\ 3 + 6 \end{array}$$

Выканаем складанне па частках: $7 + 9$
 $= (7 + 3) + 6 = 10 + 6 = 16$

Адказ: $7 + 9 = 16$

Прыклады складання адназначных лікаў з пераходам праз дзесятак

ПРЫКЛАД 1.

$$9 + 5$$

Першы складнік - **9**, яму не хапае да **10** адной адзінкі, таму другі складнік разбіваем на часткі.
5 - гэта **1** і **4**.

Дадаем да 9 спачатку адну адзінку, а потым тыя, што засталіся чатыры адзінкі.

$$9 + 5 = 9 + (1 + 4) = 14$$

Адказ: $9 + 5 = 14$.

ПРЫКЛАД 2.

$$6 + 6$$

Першы складнік - **6**, яму не хапае да **10** чатырох адзінак, таму другі складнік разбіваем на часткі: **4** і **2**.

Дадаем да 6 спачатку **4** і атрымліваем **10**, а потым тыя, што засталіся дзве адзінкі.

$$6 + 6 = 6 + (4 + 2) = 12$$

Адказ: $6 + 6 = 12$

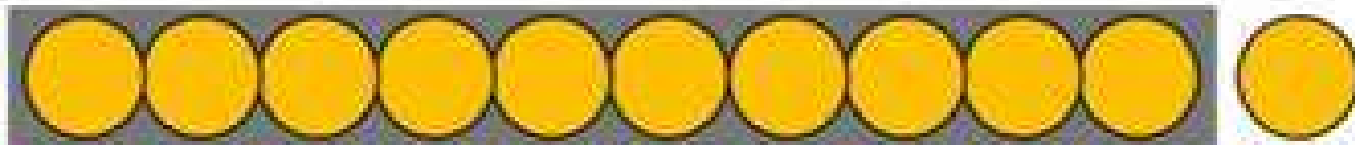
Адніманне адназначных лікаў з пераходам праз дзесятак

Каб выканаць адніманне з пераходам праз дзесятак па частках, неабходна вызначыць лік адзінак у памяншаймым і разбіць на дзве часткі, адна з якіх роўная ліку адзінак. А потым выканаць адніманне па частках.

З дапамогай графічнай мадэлі можна растлумачыць і адніманне адназначнага ліку з двухзначнага ліку да 20.

Прыклад: $11 - 6$

У памяншаймым 11 (адзін дзесятак і адна адзінка).

6 разбіваем на часткі: 1 і 5.

Адымаем спачатку з 11 адну адзінку, атрымліваем 10, а потым з 10 адымаем пакінутыя пяць адзінак.

$$11 - 6 = (11 - 1) - 5 = 10 - 5 = 5$$

1 5

Адказ: $11 - 6 = 5$

Прыклады аднімання адназначных лікаў з пераходам праз дзесятак

Прыклад 1.

$$15 - 7$$

У памяншаемым **15** – пяць адзінак, таму аднімаемае **7** разбіваем на: **5** і **2**. Адымаем з **15** спачатку **5** адзінак, атрымаецца **10**. Потым з **10** адымаем пакінутыя **2** адзінкі.

$$15 - 7 = 15 - (5 + 2) = 8$$

Адказ: $15 - 7 = 8$.

Прыклад 2.

$$16 - 9$$

У памяншаемым **16** – **6** адзінак, таму аднімаемае **9** разбіваем на: **6** і **3**. Адымаем з **16** спачатку **6** адзінак, атрымаецца **10**. Потым з **10** адымаем пакінутыя **3** адзінкі.

$$16 - 9 = 16 - (6 + 3) = 7$$

Адказ: $16 - 9 = 7$.

Выкарыстоўваць прыём складання і аднімання па частках з пераходам праз дзесятак не заўсёды зручна, таму неабходна вывучыць табліцу складання адназначных лікаў да 20 на памяць.

На малюнку намалёваная табліца, з дапамогай якой будзе лягчэй вывучыць выпадкі складання адназначных лікаў да 20.

$9 + 2 =$	$8 + 3 =$	$7 + 4 =$	$6 + 5 =$	
$9 + 3 =$	$8 + 4 =$	$7 + 5 =$	$6 + 6 =$	
$9 + 4 =$	$8 + 5 =$	$7 + 6 =$		
$9 + 5 =$	$8 + 6 =$	$7 + 7 =$		
$9 + 6 =$	$8 + 7 =$			
$9 + 7 =$	$8 + 8 =$			
$9 + 8 =$				
$9 + 9 =$				

У кожным слупку першае складанае - аднолькавая,
а другое - павялічваецца на адзін, значыць сума таксама будзе павялічвацца на адзін.
Знойдзем значэнне гэтых сум.

$9 + 2 = 11$, такім чынам: $9 + 3 = 12$, разважаючы так, запаўняем усю табліцу.

$9 + 2 = 11$	$8 + 3 = 11$	$7 + 4 = 11$	$6 + 5 = 11$	11
$9 + 3 = 12$	$8 + 4 = 12$	$7 + 5 = 12$	$6 + 6 = 12$	12
$9 + 4 = 13$	$8 + 5 = 13$	$7 + 6 = 13$		13
$9 + 5 = 14$	$8 + 6 = 14$	$7 + 7 = 14$		14
$9 + 6 = 15$	$8 + 7 = 15$			15
$9 + 7 = 16$	$8 + 8 = 16$			16
$9 + 8 = 17$				17
$9 + 9 = 18$				18

У кожным радку запісаны сумы з аднолькавымі адказамі.

Калі добра вывучыць табліцу складання адназначных лікаў да 20,
то будзе няцяжка выконваць і адніманне адназначных лікаў у межах 20.